

Ötödik díjazott

BEKE GYÖRGY

munkásságában a kisebbségi- és szórvány-sors valóságghú megjelenítése

MAGYAR ÖRÖKSÉG

A Magyar Örökség díjban részesülő Beke György maga is gazdag örökséget jussolt. Eszmélkedésének idején Móricz Zsigmond és a népi írók vezérkara avatta be országos gondokba a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégiumban; nagyszabású vállalkozásának ihletője, Orbán Balázs “adta a kezébe a tollat” 1943-ban; hogy aztán harminc év múltán Adyval induljon útnak a zaklatott lelkű tájak embereinek – a magyar Erdély romlásának és reményeinek – a felfedezésére.

Életpályájának és munkásságának alakulásában a történelmi idő és a történelmi helyszín egyaránt fontos szerepet játszik. Eddigi hetvenöt évéből huszonnégyet töltött az útnak indító szülőföldön, huszonkét évet “szolgált” Bukarestben, tizenhatot dolgozott Erdély szellemi fővárosában, hatvankét éves korától él Budapesten. Amióta “csak az a dolga”, hogy ő – *Beke György*. Nagy vállalkozások korának hőse, s egyszersmind alázatos nemzeti napszámosa. Kisebbségi viszonyok közé született, többségi helyzetben eszmélkedett, a negyvenes évek elején szerzett eszményeihez próbált hű maradni bukaresti “22 éve” idején is, Kolozsváron ívelt fel a pályája, s miután a diktatúra vészorszakában kiütötték kezéből a tollat, Budapestre menekítette barangoló könyveinek impozáns sorozatát.

Enciklopédikus tudást halmozott fel Erdély múltjáról és jelenéről, monografikus igény munkál benne – olvasható gyakorta a kolozsvári “életidejében” megjelent könyvei kapcsán. Olyan “egyszemélyes intézményt” teremtett maga is Kolozsvárt, amelyik a nemzet szellemi egységének újjáépítését szolgálhatta már akkor is. Jóval eredményesebben szolgálhatja napjainkban. Hiszen fő művében, a hatkötetes *Barangolások Erdélyben* lapjain egymásra találnak messzi tájak egymásról alig tudó magyarjai. A jelenben élők a történelemben élőkkel. Van, aki egy egész korszak népnevelőjének tartja Beke Györgyöt. Alighanem Lászlóffy Aladárnak van igaza: “szellemi földrajz”-ot művel elsősorban. Voltaképpen a nemzetföltés adta kezébe a tollat akkor is, amikor a barcasági, a moldvai, a bukovinai, a gyimesi, a dévai csángók világát járta: nehogy a szórványhelyzetben élő romániai magyarság is csángósorsra jusson.

Németh László mondotta: a Dunát nem kezdeti vízbőssége teszi nagy folyóvá, hanem az iránya. Ebben az értelemben a felelősségtudattal párosuló írói küldetés sem más, mint valamely közösség érdekében véghezvitt vállalkozás. Móricz Zsigmond nem kevesebbet, a jövő alakításának felelősségét testálta 1941-ben az utána jövőkre. Ez a felelősség azóta sem lett kisebb. Ezért csattog úgy a hetvenöt éves Beke György írógépe ma is Budapesten – Ruffy Péter találó hasonlatával élve –: akár a légkalapács.

Cseke Péter

szociográfus, író, irodalomtörténész

Életrajz

Beke György (*1927. augusztus 3. Uzon/Románia) író, újságíró, műfordító. A kolozsvári Bolyai Tudományegyetemen magyar szakon végez 1963-ban. 1947-1948: a sepsiszentgyörgyi *Népi Egység*, 1948-1974: a *Romániai Magyar Szó*, illetve az *Előre* munkatársa Bukarestben. 1974-1987: *A Hét* főmunkatársa Kolozsvárott, 1994- *Magyar Élet* főszerkesztője. 1989 óta Magyarországon él. 1995-2000: a *Nyelvünk és Kultúránk* felelős szerkesztője. 1990. májusától az Erdélyi Szövetség elnökségi tagja, 1990-1993: az elnöke. 1992-: az Írószövetség választmányának tagja. Fontosabb művei: *Akasztott ember kötele* (elbeszélések, 1949), *Tizenöt esztendő* (karcolatok, 1959), *Diótörés* (riportok, 1964), *Hullámgyűrű* (regény, 1965), *Gólyaláb* (elbeszélések, 1966), *Vándorvillám* (regény, 1967), *Az utolsó Bethlen* (riport, 1968), *Orbán Balázs nyomdokain* (riportok, Fodor Sándorral, Mikó Imrével, 1969), *Bűnben társtalanul* (regény, 1969), *Szerelemcsütörtök* (karcolatok, 1970), *Magunk keresése* (riportok, esszék, 1972), *Tolmács nélkül* (interjúk, 1972), *Feketeügy* (riportok, 1974), *Éjszakai biciklisták* (regény, 1975), *Szilágysági hegehupa* (riportok, 1975), *Istók Péter három napja* (regény, 1977), *Vizek törvénye* (riportok, 1977), *Nyomjelző rokonság* (riportok, 1978), *Meghívó nélkül* (riportok, 1979), *Búvópatakok* (riportok, 1980), *Fölöttünk a havasok* (regény, 1980), *A Haynal-ház kapuja* (regény, 1981), *Boltívek teherbírása* (riportok, 1983), *Itt egymásra találunk az emberek* (riportok, 1984), *Arccal az életnek* (regény, 1987), *Csángó passiók* (riportok, 1988), *Régi erdélyi skólák* (művelődéstörténeti tanulmányok, 1989), *Magyar gondok Erdélyben* (publicisztika, 1990), *Világos árnyékában* (regény, 1991), *Egyetlen út: az önrendelkezés* (interjúk, 1993), *Atlantisz harangoz* (riportok, 1993), *Népek nagy romlása a román uralom alatt* (tanulmányok, 1994), *Peremvidékek magyarsága* (1995), *Barangolások Erdélyben I-VI.* (írói szociográfia, 1996-2004), *Csángók gyóntatója* (elbeszélések, 1999), *Négy nap dörgött az ágyú*. *Barangolások honvédségünk szülőhelyén* (2000), *Gyulafehérvár árnyékában* (2002), *Megrokkant élet. Kisebbségi utazások* (2002).